

Protokół

z 2-go posiedzenia Komitetu Nauk o Kulturze PAN kadencji 2024-2027

(20 czerwca, godz. 11:30)

Przebieg obrad:

W czwartek, 20 czerwca, o godzinie 11:30 na platformie MS Teams odbyło się drugie zdalne spotkanie Komitetu Nauk o Kulturze PAN kadencji 2004-2007. Stawiło się 28 osób, w tym sekretarz techniczny. Omówione podczas tego spotkania zostało kilka najistotniejszych spraw związanych z bieżącymi pracami i zadaniami Komitetu:

1. Relacja ze inauguracyjnego spotkania Przewodniczących Komitetów Naukowych z Kierownictwem Polskiej Akademii Nauk

19 czerwca odbyło się inauguracyjne spotkanie Przewodniczących Komitetów Naukowych z Kierownictwem Polskiej Akademii Nauk, w którym uczestniczył Przewodniczący i pokrótce zrelacjonował najważniejsze kwestie. Okazało się, że zaistniał problem komunikacyjny. Dopiero dzień przed spotkaniem Komitetu zostały wręczone akty powołania na Przewodniczących, choć na aktach widnieje data wyboru. Trzy rzeczy bardzo istotne o organizacji PAN-u i współpracy z komitetami zostały ogłoszone. Po pierwsze, przewodniczący i sekretarze, ze względu na bezpieczeństwo, otrzymają adresy mailowe i konieczność przechowania wszystkich materiałów na serwerach PAN. Po drugie, dwa spotkania rocznie powinny odbywać się na żywo.

Po trzecie głosowany będzie nowy statut PAN z regulaminem dla komitetów, mający ułatwiać prace i regulujący także kwestię nagród dla wszystkich komitetów. Prof. Piotr Zwierzchowski przystał swoją opinię co do regulaminu nagrody Komitetu. Ustalono dalszy tryb pracy nad regulaminem - będzie on zdalny. Jednocześnie komplikuje to kwestie tegorocznych nagród. Prof. Rafał Koschany, w imieniu kapituły (która już wymieniła pomysły) zaproponuje pierwsze zmiany regulaminu dotyczące nagród przed jesiennym spotkaniem. Terminy związane z przyznawaniem nagród należy tak sformułować, żeby można było w latach, w których Komitet jest od nowa formułowany przyznać nagrody bez opóźnień. Jednocześnie w tym roku nagroda nie zostanie przyznana.

2. Program i tryb spotkań w obecnej kadencji

Prof. Dariusz Brzostek przypomniał, że poprzedni program był dwuelementowy: stałe założenia pracy komitetu. Poprzednio było to dziewięć punktów:

1. Komitet formułuje w formie opinii, stanowisk, apeli i postulatów swoje stanowisko w sprawach związanych z organizacją badań naukowych, szkolnictwa wyższego i życia naukowego w Polsce.

2. Komitet inicjuje badania prowadzące do przygotowania ekspertyz i raportów dotyczących rozwoju dyscyplin naukowych objętych jego kompetencjami, a w szczególności dyscypliny „nauki o kulturze i religii”.
3. Komitet inicjuje i organizuje szeroką wymianę opinii oraz wiedzy naukowej w ramach stałych części swoich posiedzeń plenarnych poświęconych przeglądowi najnowszych badań prowadzonych w obszarze nauk o kulturze.
4. Komitet Nauk o Kulturze współpracuje z innymi Komitetami PAN poprzez zapraszanie do udziału w swoich pracach i posiedzeniach jako ekspertów i referentów przedstawicieli pozostałych Komitetów oraz wspierając formułowane przez nie inicjatywy, opinie i projekty.
5. Komitet inicjuje współpracę międzynarodową z przedstawicielami instytucji naukowych za granicą skupionych na badaniach nad kulturą.
6. Komitet pracuje nad koncepcją serii wydawniczej poświęconej najnowszym badaniom nad kulturą, której będzie patronował.
7. Komitet opiniuje politykę wydawniczą czasopisma naukowego „Przegląd Kulturoznawczy” współfinansowanego przez PAN.
8. Komitet współpracuje z Polskim Towarzystwem Kulturoznawczym przy organizacji IV Zjazdu PTK, który odbędzie się w 2021 r.
9. Komitet patronuje wybranym konferencjom naukowym organizowanym w obszarze jego kompetencji.

Sześć to punkty właściwie stałe. Kolejne są już bardziej przygodne (lub zmieniają się nieznacznie – jak nowa data i dalszy numer kolejnego Zjazdu PTK – 2025 w Warszawie) i należałoby się nad nimi zastanowić. Na przykład zachodzi pytanie, czy nie jest potrzebne ponowne pismo o współpracy z PTK. Prof. Marianna Michałowska zauważyła, że współpraca z PTK wychodziła naturalnie, bo członkowie Komitetu są często członkami PTK, więc choć formalnego potwierdzenia współpracy nie było, ale można wystosować. Prof. Ewa Rewers zwróciła uwagę, że merytoryka odbywa się w radzie programowej Zjazdu, a Komitet wspierał finansowo od strony PAN, więc ośrodek organizujący zwraca się do PAN-u via Komitet o dofinansowanie. Ono nigdy nie było wysokie, ale jednak było i należy podtrzymać tę tradycję. Prof. Brzostek zaproponował więc, aby zapisać taką współpracę w planie prac Komitetu. W tej sytuacji pismo też będzie dobre, bo można się będzie na nie powołać. Wspomniał też, że zgodnie z zapowiedziami PAN-u dotyczącymi nowego regulaminu, nie powinno być problemu z patronowaniem wybranym konferencjom (kwestie logotypów itp).

3. Kwestia czasopism kulturoznawczych

Prof. Renata Tańczuk przypomniała, że jest kwestia związana ze wsparciem PAN-u dla “Prac Kulturoznawczych”. A mianowicie, że przegłosowane zostało już wsparcie patronackie dla “Prac Kulturoznawczych”. Ostatecznie wsparcie to z powodów formalnych nie zostało otrzymane, bo dokumenty zaginęły. Ponownie nie zostało

złożone, gdyż Wydawnictwo UW r przechodziło wówczas transformację. Padło pytanie i prośba, aby ustalić, co prof. Tańczuk powinna zrobić, czy złożyć ponownie wnioski i go przegłosować, czy decyzję poprzedniej kadencji uznać za obowiązującą. Prof. Brzostek wyjaśnił, że na spotkaniu pojawiła się kwestia ciągłości funkcjonowania komitetów. Komitety zawiązują się za każdym razem od podstaw, więc konieczne będzie jeszcze raz takie pismo sformułować i trzeba je znów przegłosować - na najbliższym, jesiennym posiedzeniu.

Prof. Anna Nacher też chciała przypomnieć o "Pracach Kulturoznawczych" i różnych technicznych aspektach. Przy tej okazji podziękowała byłej przewodniczącej, prof. Rewers, za podpisywanie dokumentacji w jak najszybszym czasie. W temacie czasopism prof. Nacher zapytała, czy nie warto rozpocząć poważniejszej dyskusji nad parametryzacją i oceną dorobków naukowych i instytucji. Zauważyła, że ta dyskusja się toczy od lat, ale nieformalnie, a warto byłoby eksplorować te alternatywne sposoby oceny. Szczególnie gdy następuje zderzenie czasopism, redakcji, budżetów i tego typu warunków z oczekiwaniami, że czasopisma polskie będą jak z Sage i Elsevier. Prof. Ewa Domańska ad vocem zgłosiła, że na ostatnim posiedzeniu Komitetu Nauk Historycznych powołana została odpowiednia sekcja ds. ewaluacji czasopism. Prof. Rewers zaproponowała, by również powołać taką sekcję. Prof. Michałowska zwróciła uwagę, że wcześniejszy zespół przygotował uwagi do poddania pod dyskusję, co potwierdziła prof. Nacher.

Podjęta też ona kwestię nowego sposobu komunikacji – formy pracy zdalnej. Obecnie w razie spotkań zdalnych Komitet gości wirtualnie na UAM-ie, ale otwarte pozostaje pytanie o infrastrukturę PAN-u. Prof. Brzostek wyjaśnił, że ze strony PAN nie ma żadnych ograniczeń, ale też PAN żadnych narzędzi nie posiada i nie udostępni (z powodu konieczności wykupienia kont). Prof. Paweł Rodak zaproponował dysk Google.

Poruszona też została kwestia wieku i ciągłości prac Komitetu. Duże było zainteresowanie wyborami do Komitetów, ale zbyt mało osób zgłosiło bierne prawo wyborcze. Na spotkaniu inauguracyjnym bardzo promowano perspektywę, by zachęcać młodszych pracowników naukowych do tego, aby angażowali się w prace komitetów. Prof. Brzostek zwrócił uwagę, że Komitet miał znakomitą praktykę części naukowej, goszczącej zwykle młodszych badaczy prezentujących swoje wyniki badań. Zapytał o wsparcie kontynuacji tego pomysłu. Prof. Rodak poparł, ale nie tylko zapraszanie, ale też tłumaczenie, jak ważne jest angażowanie się w tego typu instytucje. Zauważył, że im młodszy pracownicy tym mniejsze zainteresowanie działalnością organizacyjną. Prof. Domańska proponowałaby, ze swoich doświadczeń przewodniczenia w dyscyplinie Historii, wypracowanie strategii, zapraszania do prac i do bycia członkami sekcji komitetu – np. utworzenia sekcji młodych. Prof. Rewers zwróciła uwagę, że w skład sekcji mogą wchodzić członkowie komitetu, ale też osoby spoza, więc nie ma formalnych przeszkód. Jednak oczywiście bez faktycznego stanowiska, ale mogąc uczestniczyć we

wszystkich spotkaniach komitetu, na które zostaną zaproszeni. W ten sposób uniknie się tylko transmisji od Komitetu, ale słyszalny stanie się głos młodych naukowców. Prof. Zwierzchowski zwrócił tylko uwagę, aby nie powoływać odrębnej sekcji, żeby nie robić “młodego getta”, tylko zapraszać do istniejących sekcji, co poparł prof. Rodak.

4. Propozycja komisji/sekcji, które będą pracowały w ramach Komitetu w tej kadencji.

Prof. Brzostek otworzył ten punkt pytaniem o to, czy podtrzymujemy istniejące podziały i zainteresowana, czy powołujemy coś nowego?

Dotychczas były to:

- Komisja ds. wydawniczych
- Komisja ds. współpracy międzynarodowej
- Komisja ds. oceny przewodów naukowych i monitorowania uczelnianych Rad Dyscyplin w dyscyplinie nauki o kulturze i religii
- Komisja ds. społecznych
- Komisja ds. nagród
- Kapituła Nagrody Komitetu Nauk o Kulturze

Prof. Zwierzchowski zaproponował sekcje związane z subdyscyplinami i różnymi obszarami badań i wskazał, że to dobra okazja do zapraszania innych i młodszych naukowców.

Prof. Michałowska zaproponowała zmianę nazwy Sekcji ds. Wydawnictw, aby rozszerzyć nazwę o kwestie parametryzacji i oceny dorobków wspomniane przez prof. Nacher, co prof. Nacher potwierdziła, dodając, że chodzi też o szerszy problem - jakości rodzimego piśmiennictwa. Prof. Brzostek zastanowił się na głos, czy to sprawa dla jednej czy dwóch sekcji.

Prof. Agata Skórzyńska stwierdziła, że w sprawie Sekcji ds. Społecznych raczej należałoby zacieśniać współpracę niż ją rozdzielać. Poprzednio podejście było przedmiotowe, ale to przecież też kwestia ewaluacji - współpracy z otoczeniem. Dobrze byłoby, jakby zespół wykonał krok drugi i mogło się to stać polem do dyskusji dla zespołu ds. ewaluacji. Szczególnie, że trzecie kryterium okazało się dość istotne, w wielu przypadkach decydujące.

Prof. Brzostek zaproponował, aby połączyć sekcje i mówić o ocenie. Prof. Leszek Kolankiewicz zasugerował, że może lepiej dzielić się wynikami cząstkowymi na forum Komitetu, bo w tym roku Sekcja ds. Oceny przewodów będzie miała więcej danych, bo więcej uczelni i obraz bardziej skomplikowany. Prof. Brzostek zgodził się i zauważył, że tu cenne byłoby dopraszanie młodszych pracowników, którzy mają inne doświadczenia z bycia ocenianymi niż badacze zasiadający w Komitecie.

Prof. Brzostek i prof. Rodak przedyskutowali kwestię Sekcji ds. współpracy międzynarodowej. Tylko oni jako jej członkowie zostali z poprzedniej kadencji w Komitecie. Problemem w poprzedniej kadencji był brak odpowiedników KNoK za granicą. Doszli do wniosku o sensowności rozproszenia tej sekcji. Prof. Nacher dodała, że życie wyprzedziło Komitet i okazało się, że staliśmy się umiędzynarodowieni. Ostatecznie pojawił się wniosek, aby utrzymać odmiennie sekcje wydawnicze i oceny oraz podjąć dyskusję o dyscyplinie. Prof. Brzostek w tym kontekście zauważył, że obecnie obejmuje ona także etnologów i antropologów.

W kwestii sekcji ds. Nagród zabrakł głos prof. Zwierzchowski, zauważając, że nie ma sensu do niej wracać, była potrzebna tylko na początku, spełniła swoje zadanie a potem przestała działać.

Pojawiła się dyskusja na temat nazwy nowej sekcji i jej zakresu. Jedną z propozycji była Sekcja ds. polityk naukowych. Przy tej okazji prof. Brzostek zaproponował podejście: mniej sekcji i o szerszym spojrzeniu i współpracujących ze sobą. Sekcja ds. polityk naukowych zastąpiłaby tę ds. wydawniczych oraz oceny przewodów. Problemem jest kwestia statusu dyscypliny NoKiR w nazwie po oddzieleniu się antropologii i etnologii. Wyniknęła dalsza dyskusja na temat nazwy. Prof. Kolankiewicz zaproponował "ds. oceny procedur i monitorowania rad dyscypliny", prof. Zwierzchowski: "Sekcja ds. oceny postępowań awansowych".

Prof. Skórzyńska zaproponowała, aby doprecyzować nazwę sekcji ds. Społecznych sformułowaniem w rodzaju "społeczny wpływ/rola nauki",

co wymusi a ściślej w ściślej współpracy z sekcją zajmującą się ewaluacją.

Prof. Brzostek zastanawiał się nad możliwością ograniczenia ilości sekcji do trzech. Prof. Anna Gomółka zwróciła uwagę na możliwość powoływania sekcji na bieżąco w reakcji na bieżące zdarzenia i potrzeby.

Ostatecznie Komitet zdecydował się na następujące sekcje i ich nazwy:

- Sekcja/Komisja ds. Polityk Naukowych
- Sekcja/Komisja ds. Społecznego Wpływu Nauki
- Sekcja/Komisja ds. oceny przewodów naukowych i monitorowania rad dyscypliny

5. Wolne głosy i wnioski

Prof. Kolankiewicz zapytał, czy nie nadszedł czas na dyskusję nad tożsamością polskiego kulturoznawstwa? Komitet mógłby przygotować dokument lub debatę w ramach odpowiedniej Sekcji i przedstawić Zjazdowi Kulturoznawczemu. Prof. Brzostek uznał, że można to wpisać do planu badań. Prof. Tańczuk wyraziła poparcie - szczególnie, że dyskusja ta mogłaby przyciągnąć też młodsze osoby i wpisuje się w propozycję-postulat prof. Zwierzchowskiego o bardziej merytoryczne sekcje. Prof. Skórzyńska też

popierałaby, zwracając uwagę, że tożsamość jest w relacji z problemami systemowymi, na których się tu skupiliśmy. Problem osób identyfikujących się jako kulturoznawcy wobec szerszego grona badaczy przypisujących się do tej dyscypliny. Prof. Nacher, zgadzając się, zaproponowała jednak rezygnację z pojęcia tożsamość na rzecz platformy lub relacyjności, żeby nie skupić się na łączących definicjach i tradycjach. Prof. Rewers popierając poprzedni głos zauważyła, że tożsamość nie prowadzi merytorycznie w interesujące miejsce. Podjęcie tego tematu pozwoliłoby wypracować argumentację całego środowiska w stanowisku do ministerstwa za przywróceniem kulturoznawstwa jako dyscypliny. Prof. Gomóła, odnosząc się do prof. Nacher i Skórzyńskiej zauważyła, że szukanie tożsamości nie jest najlepszym pomysłem, ale że “spis z natury”, kogo my w ogóle mamy w tym środowisku, byłby bardzo przydatny. Przy tej okazji postawiła pytanie “czy my jesteśmy kulturoznawstwem normatywnie czy opisowo?” - pytanie nie o tożsamość a o potencjał (szczególnie że tę dyscyplinę da się poszerzać dość łatwo). Prof. Brzostek zauważył, że prawdopodobne i niemal pewne są zmiany ustawy i dalsze możliwości przypisywania się osób do kulturoznawstwa, stąd określenie potencjału czy perspektyw rozwoju byłoby niezwykle ważne. Prof. Nacher zwróciła uwagę, że mówimy o dwóch poziomach: uprawnienia, dyscyplina, systemowo-administracyjne, formalność z jednej strony i z drugiej kwestie merytoryczne o samej dyscyplinie (o wiele bardziej skomplikowane). Prof. Kolankiewicz kontynuował kwestię przypisywania się badaczy, ale też zwrócił uwagę na postępowania awansowe w nowych uczelniach i ryzyko nowego rozproszenia. Prof. Katarzyna Majbroda wyszła z propozycją, że ze względu na powiązania można zaprosić antropologów i etnologów na jakieś spotkanie. Choć ich komitet się nie zawiązał, to funkcjonuje w formie podziemnej i chętnie się spotka. Zadeklarowała też zgodę na bycie łączniczką między środowiskami. Prof. Skórzyńska dodała tylko, że to nie powinna być oddzielna sekcja zajmująca się tym tematem, lecz plan dla całego komitetu na całą kadencję (z dobrym harmonogramem). Prof. Mirosław Filiciak zaapelował, aby skoncentrować się na wektorze wychylonym w przyszłość, bo kwestie tradycji mamy dość dobrze opracowane. Prof. Nacher z kolei omówiła ten temat w kontekście nauk o sztuce. Prof. Wojciech Dudzik odniósł się do powracających kwestii ewaluacji i jej projektów. Prof. Brzostek podsumował decyzją wpisania tej kwestii w plan pracy.

Zapytał też, czy najbliższe spotkanie ma mieć element naukowy i czy ktoś będzie koordynować. Prof. Kolankiewicz poparł inicjatywę. Ustalono, że przygotowywania pierwszej dyskusji podejmie się prezydium.

W dyskusji na temat terminu i częstotliwości spotkań (co najmniej dwa rocznie) termin kolejnego spotkania został ustalony na 20 listopada w Warszawie.

Protokołował:

Franciszek Chwałczyk

sekretarz techniczny KNoK PAN